

Prevenција: Najja i stav

Provoditelj: Ambidekster klub

Godina provedbe: 2022

Kratki opis programa

Projekt „Najja i stav“ usmjeren je sprjeavanju razvoja ovisnosti i drugih rizikih ponašanja u mladima. Intervencije su razvijene uz participaciju korisnika u dvije županije, a društvena inovativnost projekta utemeljena je na rezultatima pilot-projekta te rezultatima provedenih istraživanja potreba i rizika u lokalnim zajednicama.

Sažetak programa

Projekt se provodi prema multisistemskom intervencijskom modelu, koji je kao model program u stručnom radu s rizicima i visokorizicima mladima pokazao najbolje rezultate u svijetu, uključujući i mlade s problemima ovisnosti. Vodimo se na elima i smjernicama opisanima u Međunarodnim standardima prevencije zlorabe droga te sukladno njima slijedimo glavne odrednice znanstveno utemeljenih preventivnih intervencija i politika koje dokazano smanjuju uporabu sredstava ovisnosti. Sukladno njima, intervencije provedene u obiteljskom okruženju fokusiraju se na unaprjeenje roditeljskih vještina; intervencije provedene u školskom okruženju obuhvaćaju edukaciju temeljenu na osobnim i socijalnim vještinama i socijalnom utjecaju; intervencije namijenjene u zajednici, obuhvaćaju i inicijative temeljene na zajednici i mentoriranje (UNODC, 2013).

Projekt „Najja i stav“ provede se u dvije županije sa svrhom provjere njegove stručne utemeljenosti i u inakom stručnom radu s rizicima i visokorizicima populacijom mladih, kako bi se kao primjer dobre prakse učinio dostupnim u drugim lokalnim zajednicama i cjelokupnoj stručnoj javnosti.

Projekt je usmjeren na više područja djelovanja: na okruženje škole, socijalnu i zdravstvenu skrb i zaštitu, obitelj i zajednicu u cjelini. Kako bi se odgovorilo na utvrđene potrebe i rizike u lokalnim zajednicama te pružila cjelovita usluga mladima u riziku i njihovim obiteljima provodi se „lepeza“ međusobno kružno povezanih aktivnosti i intervencija. Sustav psihosocijalne podrške za mlade u riziku uključuje stručne oblike rada koje provodi multidisciplinarni tim Ambidekster kluba (2 socijalna pedagoga, socijalna radnica, psihologinja) uz suradnju i podršku stručnjaka iz partnerskih škola: individualni i grupni socijalnopedagoški rad za mlade u riziku u trajanju od tri mjeseca, informiranje i savjetovanje roditelja tijekom tromjesečnog programa, uz umreženost (integriranu socijalnu uslugu) stručnjaka u lokalnim zajednicama, ali i uključivost „ne-stručnjaka“, volonter- osoba bliskih korisnicima i/ili volontera. Doprinos volontera posebice je značajan za stvaranje zdrave, prosocijalne mreže za mlade u riziku, budući da su oni izabrani od samih korisnika kao blizak, ali dovoljno snažan autoritet podrške. Individualni susreti volontera i mladih kojima se pruža cjelovit sustav podrške traju također tijekom petomjesečnog razdoblja, a uključuju kontakte i sastajanje četiri puta mjesečno. Kako bi sve intervencije i aktivnosti projekta bile dostupne korisnicima, projekt se provodi u pristupačnom Savjetovalištu Ambidekster kluba u Zagrebu, u prostorima škola, kao i prostorima za neformalno okupljanje mladih (susreti s mentorima-volonterima)

1. Županije provedbe

Varaždinska, Grad Zagreb

2. Datum početka i završetka programa

Datum početka: 20.12.2021.

Datum završetka: 20.12.2022.

3. Ostvaruje li program formalno partnerstvo u zajednici

da

4. Ako da, s kim (suradnik u provedbi)

Suradnja sa suradnicima iz centara za socijalnu skrb, umreženih savjetovališta, suradnicima iz škola, uiteljima, profesorima, ravnateljima, poslovnim subjektima, Grad Zagreb, bliski članovi obitelji, vanjski suradnici udruge, zdravstveni djelatnici, grupa podrške vršnjaka, grupa podrške studenata Ambidekster kluba, Pučka pravobraniteljica, Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom, humanitarne udruge, probacijska službenica, privatne i pravne osobe – donacije.

5. Dosadašnja iskustva udruge/institucije u provedbi istog ili sličnih programa

Mjesto provedbe programa: Grad Zagreb, Varaždinska županija (Varaždin, Novi Marof)

Godina u kojoj se program provodio: 2014/2015

Broj obuhvaćenih korisnika: 32

6. Je li program originalno autorsko djelo nositelja ili je preuzet za korištenje uz dozvole autora

Izvor programa: Originalni program

Originalni naziv programa na jeziku s kojeg je preuzet:

7. Razina preventivnih intervencija

Univerzalna

8. Okruženje na koje je program primarno usmjeren

Škola

9. Rizici i zaštitni čimbenici na koje program cilja

Rizici i čimbenici: Konzumacija sredstava ovisnosti, prekomjerna uporaba Interneta, stavovi koji podržavaju konzumaciju sredstava ovisnosti, neadekvatne vještine nošenja sa stresom, loši odnosi u obitelji, neadekvatni odgojni postupci roditelja, nerazumijevanje i neprihvatanje od strane roditelja, vršnjački pritisak

Zaštitni čimbenici: Socijalne i komunikacijske vještine, samokontrola, tolerancija na frustraciju, adekvatne vještine rješavanja problema, vještine nošenja s emocijama, obiteljska kohezija, norme u zajednici koje podupiru nekorisćenje sredstava ovisnosti, nagrade u zajednici za prosocijalno uključivanje

10. Procjena potreba

Način provedbe: Provedeno istraživanje, analiza dostupnih podataka i analiza literature.

Očekivani rezultati: 1. Dobiven uvid u potrebe i rizike mladih u lokalnoj zajednici; izrađena studija

2. Mladi i njihovi roditelji informirani su o mogućnostima uključivanja u projekt i korištenju usluga u 4 lokalne zajednice, 2 županiji

3. Dionici (10 ustanova/organizacija) u lokalnim zajednicama informirani su o rezultatima istraživanja i mogućnostima uključivanja u projekt, umreženo je 10 dionika u 4 lokalne zajednice

4. Formirane su tretmanske skupine korisnika prema zadanim parametrima (20 mladih u korisničkim skupinama), sa svakom obitelji obavljeno je minimalno tri sata individualnog informiranja i savjetovanja.

5. 10 volontera u sustavu podrške korisnicima unaprijedili su kompetencije za pružanje psihosocijalne podrške;

6. Volonteri su uključeni i aktivno djeluju u sustavu socijalne podrške za korisnike, volonteri su informirani o svojoj ulozi i zadacima te na dobrovoljnoj osnovi uključeni u projekt

7. 20 mladih u riziku te 35 roditelja dobilo je psihosocijalnu podršku;

8. 6 obitelji uključeno u obiteljsko savjetovanje;

9. 30 roditelja uključeno u savjetovanje

10. 300 mladih iz partnerskih i suradničkih škola je sudjelovalo u psiho-edukacijskim radionicama:

11. Pružatelji socijalnih usluga (8) su stekli nove vještine te su osnažili kompetencije za stručni rad s korisnicima, razmijenili su znanja i iskustva, ostvareno je uzajamno učenje (10 sati edukacije i 18 sati supervizije, 20 sati mentoriranja volontera-studenata)

12. Korisnici i šira javnost informirani su o provedbi i rezultatima projekta, stručna javnost i pružatelji socijalnih

usluga raspolažu informacijama o rezultatima projekta, sadržajima i metodama njihovog postizanja (10 objava)

11. Trajanje programa

Trajanje jednog ciklusa programa u tjednima: 52

12. Ciljevi programa

Opis: 1) pridonijeti suzbijanju i sprječavanju pojave ovisnosti među mladima te rizičnog ponašanja djece i mladih vezano uz eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti, kao i drugih s ovisnostima povezanih poremećaja u ponašanju u mladima, provođenjem i korištenjem rezultata inovativnog projekta usmjerenog univerzalnoj, selektivnoj i indiciranoj prevenciji ovisnosti u adolescenata

Specifični ciljevi:

1. U odnosu na dobrobiti za korisnike:

2. pridonijeti otpornosti i odabiru zdravog životnog stila u mladima u riziku od razvoja ovisnosti i ovisnog životnog stila

3. pridonijeti ranom otkrivanju konzumenata te drugih ovisničkih ponašanja u adolescenata, omogućiti dostupnost stručne pomoći i potpore mladima i obiteljima koji se suočavaju s problemom ovisnosti

4. pospješiti razvoj roditeljskih i pomoćnih kompetencija sudjelovanjem u procesu tretmana, pružanjem podrške u ostvarivanju ishoda i ciljeva tretmana njihove djece

5. osnažiti suradničke kompetencije volontera za pružanje psihosocijalne podrške

6. doprinijeti stručnom usavršavanju pružatelja usluga/provoditelja aktivnosti i intervencija

Na razini lokalne zajednice:

7. pridonijeti strateškom cilju uvođenja izvaninstitucionalnih intervencija/usluga za rizičnu i visokorizičnu populaciju adolescenata razvojem inovativnog programa univerzalne, indicirane i selektivne prevencije ovisnosti u mladima

8. pridonijeti aktivnom uključivanju svih dionika preventivnih programa u suzbijanje pojave ovisnosti u djece i mladih, posebice u povezivanju škola, zdravstvenih ustanova i centara za socijalnu skrb u ranom otkrivanju ovisnosti u adolescenta i pružanju pravovremene podrške

9. omogućiti učenje i razmjenu iskustava pružatelja socijalnih usluga i volontera u sustavu pružanja psihosocijalne podrške korisnicima;

10. pridonijeti informiranosti javnosti o potrebi življenja zdravih stilova života te o potrebi ulaganja u preventivne programe

11. pridonijeti promociji volonterstva i doprinosa «mladih za mlade» u području prevencije ovisničkih stilova života u mladima

13. Ciljana skupina

Opis populacija, Srednja škola, Obitelj / roditelji

14. Korisnici programa

Opis korisnika: Korisnici uključeni u intervenciju su mladi s rizičnim oblicima ponašanja, mladi s poremećajima u ponašanju, djeca iz obitelji u sustavu socijalne skrbi koji su u riziku od razvoja ovisnosti/ovisnog životnog stila vezano uz različita sredstva i oblike ovisnosti (legalne i ilegalne supstance, kockanje i klađenje, ovisnost o novim tehnologijama), mladi pripadnici romske nacionalne manjine, u dobi od 13-19 godina. Oni su uključeni u program psihosocijalne podrške, odnosno u tretmanski program „Najja i stav“ na dobrovoljnoj bazi (uz motivacijske razgovore) u suradnji sa školama (suradničke srednje) i Centrom za socijalnu skrb Zagreb (podružnica Dubrava, Sesvete, Novi Zagreb i Peščenica). Program je namijenjen adolescentima, budući da su adolescenti dobna skupina koja je najviše prijemljiva za razvoj ovisnosti o psihoaktivnim supstancijama i u toj se dobi najčešće započinje s eksperimentiranjem. Također je dio mladih i njihovih roditelja samoinicijativno uključen u program. U provedbenim aktivnostima projekta sudjelovalo je 14 mladih kroz individualne tretmanske intervencije (12 m i 2 ž), 23 mlade osobe kroz grupne aktivnosti (otprilike podjednak broj m i ž) te 13 obitelji (23 roditelja i 17 mladih – 12 m i 5 ž). Od 14 mladih

uklju enih u individualni tretman, 2 su upu ena u savjetovalište na preporuku škole, 8 mladih je uklju eno u intervencije sukladno uputnici CZSS Zagreb (Podružnice Peš enica, Dubrava, Sesvete i Novi Zagreb), a ostali korisnici su uklju eni samoinicijativno. Mladi koji su sudjelovali u grupnim aktivnostima, uklju eni su po preporuci Agronomske škole. Od 17 mladih uklju enih u obiteljski tretman, 2 korisnika su uklju ena sukladno uputnici CZSS Zagreb, podružnica Dubrava radi izvršenja posebne obveze uklju ivanja u pojedina ni ili skupni psihosocijalni tretman; 11 korisnika je uklju eno tako er sukladno uputnici CZSS Zagreb, Podružnice Dubrava, Peš enica i Sesvete, 1 korisnica je uklju ena na preporuku škole, a ostali korisnici samoinicijativno. Ukupno je u tretmanskim intervencijama sudjelovalo 54 mladih.

U preventivne aktivnosti uklju eni su u enici/e triju srednjih zagreba kih škola (Upravna škola, Agronomska škola, Strojarsko tehni ka škola Faust Vran i) te u enici Gospodarske škole Varaždin. Ukupno je sudjelovalo oko 490 u enika tre ih razreda srednje škole (i jedan 2 razred na inicijativu psihologinje Strojarske tehni ke škole Faust Vran i ,Tatjane Mergl) u preventivnim radionicama. Otprilike je podjednak broj mladi a i djevojaka sudjelovao u preventivnim radionicama.

Roditelji/skrbnici djece i obitelji uklju eni su u sustav podrške svojoj djeci u tretmanu kako bi pratili pozitivne pomake i napredovanja te stjecali roditeljske kompetencije za odgoj adolescenata u riziku. Kroz ovu aktivnost, sudjeluje 15 lanova obitelji putem individualnog tretmana te 23 roditelja putem obiteljskog savjetovanja.– ukupno 38 lanova obitelji (primarno roditelji)

Volonteri –volonteri su angažirani na 3 volonterske pozicije (Mentor u sustavu socijalne podrške, Suradnik u provedbi preventivnih radionica, Suradnik u provedbi istraživanja – istraživa potreba mladih). Kroz projekt je ukupno uklju eno 13 volontera studenata i studentica i polaznika psihoterapijskih škola te 8 u enika mladih aktivista iz Škole za medicinske sestre Mlinarska iz Zagreba. Sveukupno je kroz projektne aktivnosti uklju en 21 volonter.

Stru njaci partnerskih i suradni kih škola – stru njaci su sudjelovali u upu ivanju i selekciji korisnika za sudjelovanje u projektnim aktivnostima. Tako er, sudjelovali su u promociji projekta i informiranju korisnika o mogu nostima uklju ivanja u projektne aktivnosti te edukaciji „Prevenција i tretman mladih s problemom ovisnosti“ – 10 dionika Op e gra anstvo – informirano o projektним aktivnostima putem društvenih mreža i mrežne stranice udruge; uklju en ve i broj gra ana

Broj korisnika na godišnjoj bazi: 613

15. Metode korištene u programu

Savjetovanje, Predavanje, Radionica, Medijska kampanja

16. Program je evaluiran

da

17. Vrsta provedene evaluacije

Da - Evaluacija procesa i u inka

18. Metoda evaluacije

Evaluacija projekta „Najja i stav“ temelji se na informacijama prikupljenim tijekom provedbe svih aktivnosti na projektu sljede im metodama: izravnim opservacijama izvoditelja aktivnosti i klju nih dionika u lokalnoj zajednici, iskazima korisnika projekta putem anketnih upitnika po provedenoj aktivnosti i analizom sadržaja završnih evaluacija pojedinih aktivnosti. Sve informacije su dokumentirane i evidentirane kako bi se omogu ila provjera zaklju aka evaluacijskog izvještaja.

Za projektne aktivnosti se provodilo interno vrednovanje, putem vrednovanja stupnja zadovoljstva korisnika uslugom

te stupnjem ostvarenosti ciljeva od strane voditelja tretmana i vanjsko te neovisno vrednovanje, koje provodi doc., dr., sc. Sabina Mandić. Kako bismo pratili i vrednovali provedbu programa sustavno i kontinuirano prikupljamo, analiziramo i koristimo informacije o tijeku provedbe projektnih aktivnosti. Informacije su prikupljene sastavljanjem izvješća o provedenim aktivnostima te evaluacijskim upitnicima.

Vrednovanje postignuća rezultata projekta provelo se opsežnom unutarnjom i vanjskom evaluacijom, pri čemu su na ini, metode i evaluacijski instrumentarij sastavni dio strateškog planiranja projekta u suradnji s partnerskim i suradničkim organizacijama, te znanstvenicima s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Podaci prikupljeni primjenom upitnika obrađeni su kvantitativnim metodama obrade podataka i omogućuju stjecanje uvida u poboljšanje prihvaćanja i življenja zdravih stilova života djece i mladih, izravnih korisnika programa.

19. Evaluatori

Unutarnji i vanjski

20. Najvažniji rezultati evaluacije

Korisnici ključnih intervencija su mladi s različitim oblicima ponašanja, mladi s poremećajima u ponašanju, djeca iz obitelji u sustavu socijalne skrbi koji su u riziku od razvoja ovisnosti/ovisničkog životnog stila vezano uz različita sredstva i oblike ovisnosti (mladi pripadnici romske nacionalne manjine u riziku od siromaštva, ispadanja iz sustava obrazovanja i socijalne isključenosti s problemima u ponašanju) (legalne i ilegalne supstance, kockanje i klađenje, ovisnost o novim tehnologijama) u dobi od 13-19 godina. Projektom se pridonosi jačanju otpornosti i odabiru zdravog životnog stila kod mladih u riziku od razvoja ovisnosti i ovisničkog životnog stila.

Uvidom u evaluaciju projekta, „vidljivo je da je sudjelovanje u grupnom tretmanu, onim učenicima koji imaju probleme povezane s ovisničkim ponašanjem, u velikoj mjeri pomoglo u redukciji takvog ponašanja. Uvidom u prosječne vrijednosti odgovora učenika na anketne upitnike vidimo da se rezultat kreće od 3.12 do 3.88 (raspon od 1 do 4) što ukazuje na činjenicu da je sudjelovanje u ovom programu, ponovno, u određenoj mjeri pomogao učenicima da unaprijede svoje vještine koje su im prijeko potrebne u svakodnevnom životu i odnosima, da riješe svoje osobne probleme te da općenito unaprijede kvalitetu svojeg života. Najviše prosječne vrijednosti (raspon od 1 do 5) (4.41) prisutne su na pitanjima koja se odnose na atmosferu na grupnim susretima, te na zadovoljstvo s voditeljem, odnosno terapeutom. Također, izražavaju i visoko zadovoljstvo samim susretima (4.18), ali i navode kako su se na susretima osjećali vrlo dobro (4.00). Uvidom u sve prosječne vrijednosti, može se zaključiti kako su učenici generalno vrlo zadovoljni provedenim grupnim tretmanom.

Korisnici koji su sudjelovali u individualnom tretmanu izvještavaju o umjerenom prema visokom unaprijeđenju svojih različitih socio-emocionalnih kompetencija (teorijski raspon odgovora je do maksimalno četiri, a prosječne vrijednosti odgovora većinom se kreću između 3 i 3,5). Pritom najveći napredak procjenjuju kada je riječ o generalnom zadovoljstvu sobom i svojim životom (3,50), samostalnom donošenju odluka (3,50), te aktivnom slušanju (3,50). Sudjelovanje u individualnom tretmanu, onim korisnicima koji imaju probleme povezane s ovisničkim ponašanjem (a to su svi s izuzetkom jednog korisnika), u umjerenom do velikoj mjeri pomoglo u redukciji takvog ponašanja.“

Mladi iz opće populacije, učenici suradničkih škola, kroz 4 preventivne radionice su postigli znanja o mentalnom zdravlju, emocijama, načinima kako kontrolirati neugodne emocije te strategije odolijevanja vršnjačkom pritisku.

Roditelji/skrbnici djece i obitelji postigli su roditeljske i pomažuće kompetencije sudjelovanjem u procesu tretmana, pružanjem podrške u ostvarivanju ishoda i ciljeva tretmana njihove djece.

Volonteri – osnažili su suradničke kompetencije za pružanje psihosocijalne podrške kroz sudjelovanje u edukaciji, mentoriranju i superviziji.

Stručnjaci partnerskih i suradničkih škola – osnažili su projektom se doprinosi njihovom stručnom usavršavanju kroz sudjelovanje na edukaciji, internim sastancima - razmjenu iskustava i stručnog mišljenja,

Op e gra anstvo – informirani su o projektnim aktivnostima putem društvenih mreža te rezultatima procjene potrebe i rizika u lokalnoj zajednici.

21. Program je promoviran u okviru medijske kampanje na nacionalnoj i/ili lokanoj razini

Promoviran: da

Sadržaj i tijek kampanje: -U okviru projekta ostvarene su 22 medijske objave

-projekt je predstavljen na Godišnjoj konferenciji psihologa u Tuheljskim Toplicama

-objavljena brošura s evaluacijom projektnih aktivnosti

--U promociji aktivnosti uklju eni volonteri, održana edukacija za volontere i u enike iz Škole za medicinske sestre Mlinarska; izra en i objavljen promotivni video u svrhu osvještavanja o problemima ovisnosti i poticanja mlade na traženje pomo i

22. Ukupni prora un programa za jednu godinu provo enja (HRK)

269.000,00 kn

23. Izvori financiranja

Vlastita sredstva (HRK): 12.000,00

Gradsko financiranje (HRK):

Županijsko financiranje (HRK):

Nacionalno financiranje (HRK): 245.000,00

Drugi izvori (HRK): 12.000,00